

Olav Vorsel

Wat weten wij over deze schilder?

*Een werk zonder
titel uit zijn eerste
periode als
schilder*

Een kennismaking

Olav Vorsel (Helmond 1922 - Amsterdam 2007)

..."Een kunstenaarschap dat kans op overleven maakt, is het resultaat van innerlijke noodzaak..." Woorden van kunstcriticus Hans Sizoo in 1983 over het werk van Olav Vorsel, pseudoniem van A.O.A.M.C. van Rijckevorsel, Guus voor zijn vrienden.

Aan de doorwrochte recensie moet een gesprek met de kunstenaar zijn voorafgegaan. Sizoo maakt gewag van het feit dat Vorsel op zijn 47e voor het kunstenaarschap koos, daarmee schepen achter zich verbrandend waarop het comfortabel verder varen zou zijn geweest. En, zo constateert de recensent: Vorsels culturele thuisland was bovendien de literatuur en niet de beeldende kunst. Waaruit zou mogen blijken dat de keuze voor het beeldend kunstenaarschap door innerlijke noodzaak gedreven is geweest, aldus Sizoo.

Guus van
Rijckevorsel in
zijn studententijd

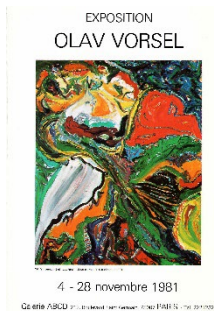
Tot zijn 60e levensjaar zijn slechts een handvol vaststaande feiten bekend over Guus van Rijckevorsel. Geboren in 1922 in Helmond in de katholieke patriciërsfamilie Van Rijckevorsel, bracht hij zijn jeugd in Vught door. Hij bezocht het gymnasium van het kleinseminarie in Heeswijk-Dinther, onbekend is of het ook daadwerkelijk de bedoeling was om tot priester te worden opgeleid. Wel staat vast dat mét de kostschoolperiode een intens ervaren gevoel van verwaarlozing in emotionele zin zich bij hem ontwikkelde.

Voeg daarbij het trauma dat het van dichtbij getuige-zijn van barbaarse oorlogshandelingen op adolescentie leeftijd bij hem teweegbracht en het is te verklaren wat hem in zijn latere leven tot zo'n kritisch, haast vermetel waarnemer van de maatschappij heeft gemaakt. Met als direct gevolg dat hij zich losmaakte van het katholieke milieu waarin hij opgroeide. Hij schreef zich in voor de studies filosofie en psychologie aan de universiteiten van Dublin, Edinburgh en Leuven. Zijn eindscriptie 'De dictatuur van het Ideaal' werd nimmer afgerond.

In 1950 ging hij aan het werk bij de toenmalige importeur van buitenlandse boeken, kranten en tijdschriften Van Ditmar in Amsterdam, waar hij uiteindelijk als directeur eind jaren '60 zou eindigen. Onder zijn leiding werd de uitgeverij-poot van Van Ditmar nieuw leven ingeblazen; een aantal excellente vertalingen van wereldliteratuur zag het licht. Ook presenteerde Van Ditmar zich op de jaarlijkse Frankfurter Buchmesse en Distripress-congressen.

Het leidinggeven aan een internationaal georiënteerde firma in een tijd van overnames en fusies vroeg veel van de man die eigenlijk de rust wilde om te kunnen schrijven. Die rust vond hij aanvankelijk in de weekeinden waarin dag en nacht werden omgedraaid om 's nachts zonder ook maar het geringste geluid, geconcentreerd gedachten aan het papier te kunnen toevertrouwen. Géén essays maar korte gedachtensnippers, komen boven drijven in een ontembare zoektocht naar zichzelf. Als ging het om een boodschappenlijstje, bedoeld om niet te vergeten en mogelijk later nog eens tot een gedicht of leesbaar artikel te worden uitgewerkt. In de wekelijkse bezoeken aan psycho-analyticus en door de jaren heen tot vriend geworden prof. dr. P.Th. Hugenholtz werden de gedachtes besproken en geduid. In de jaren '80 zijn in eigen beheer twee gedichtenbundels uitgegeven. Guus van Rijckevorsel overleed op 5 maart 2007 in Amsterdam.

Eind jaren '60 zijn de praktische en financiële voorwaarden zodanig dat Van Rijckevorsel zich kan permitteren om zich aan het onderzoekend schrijven te wijden. Nieuwsgierig als hij al was naar de wereld om hem heen, focust hij die nieuwsgierigheid nu op zichzelf.

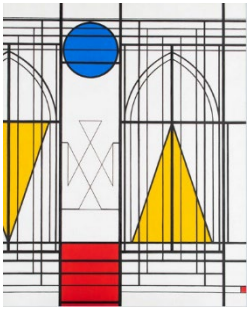

Affiche voor
tentoon-
stelling
bij Galerie
ABC, Parijs,
1981

Al schrijvend gaat hij vorm en kleur aanbrengen in zijn fantasie met tot gevolg dat innerlijke noodzaak hem dwingt om zijn nieuwe taal de taal van het beeld te laten zijn. Het zijn intens ervaren reacties op zijn belevingswereld, die als mokerslagen pasteus op het doek worden gesmeten. Tien jaar van geconcentreerd werken in een atelier-aan-huis aan de Amsterdamse Prinsengracht. ... langzaamaan wordt onder de muzikale klanken van Bach, Pergolesi en Vivaldi, de schilder Olav Vorsel geboren. Zijn toenmalige echtgenote Antoinette steunde hem door in het souterrain galerie *Artes* te beginnen en daar zijn olieverfschilderijen, gouaches en tekeningen te verkopen. In 1981 heeft hij zijn eerste tentoonstelling in Parijs.

Dat in één van de vele recensies over het werk van Olav Vorsel het verband wordt gelegd tussen Vorsels autodidact zijn en de verbazing als zijn werk wordt vergeleken met dat van de Cobra-groep - alsof er sprake zou zijn van een gebrekkige kunsthistorische kennis - verwijst schrijver dezes naar een haars inziens verkeerde conclusie. Al begin jaren '60 raakte Van Rijckevorsel bevriend met Hans Sonnenberg van de fameuze Rotterdamse galerie Delta, en maakte hij via hem persoonlijk kennis met de Cobra-schilders Kees van Bohemen, Jaap Wagemaker en Serge Vandercam. Van dit drietal kocht hij werk en hij kwam er ook regelmatig over de vloer. Van Rijckevorsels zuster Adée bracht hem in contact met Constant Nieuwenhuis.

Zo er van verbazing sprake is geweest, is dat wellicht een bewijs voor Vorsels bescheidenheid, dat zijn werk geassocieerd werd met het werk van schilders, behorend tot zo'n machtige, internationaal bekendstaande, avant-gardebeweging. Een beweging die ontstond uit boosheid van een generatie jonge beeldend kunstenaars om zoveel gestolen (oorlogs)jaren. Daarnaast moet Cobra gezien worden als een aanklacht tegen de na-oorlogse sociale omstandigheden in Europa. Recensent Leo Duppen preciseerde, na Vorsels tentoonstelling in 1981 in Parijs te hebben gezien: "...Cobra était par excellence une peinture sociale. Dans l'oeuvre de Vorsel il n'y a pas seulement d'une réaction sociale, mais aussie d'une réaction psychologique..."

Werk uit de laatste productieve fase van Olav Vorsel

De vormen in Vorsels werken worden allengs strakker om in de laatste periode van zijn schildersleven, de jaren '90, zelfs over te gaan in geometrische abstractie. De overgang naar deze stap is niet geboekstaafd. Wél zijn er nog bestaande dagboeken van Olav Vorsel met daarin persoonlijke notities aan kunstenaar Peter van Essen. Vanwege zijn verslechterende gezondheid niet meer in staat een rechte lijn te trekken, heeft Van Essen zich van die taak gekweten volgens Vorsels gedetailleerde aanwijzingen.

Het is jammer dat Olav Vorsel tijdens zijn leven als beeldend kunstenaar in eigen persoon niet de publiciteit gezocht heeft. Het is echter nog niet te laat om zijn interessante werk onder de aandacht van kunstminnaars te brengen. Bij zijn overlijden liet Vorsel zijn weduwe een oeuvre van zo'n 1000 werken na.

Afgewogen kritieken over zijn oeuvre bestrijken de jaren 1980-1985. Wij laten enkele recensenten van naam hierna fragmentarisch aan het woord. Zij schonken een kleine veertig jaar geleden met oog en pen aandacht aan het werk van kunstenaar Olav Vorsel.

Ingrid Blans,
2020

Emailadres: info@olavvorsel.nl

Fragmenten
uit enkele
kritieken in
de periode
1980 -1985

Béatrice Durand nav tentoonstelling in Galerie ABCD, Parijs - 1981 in Les Cahiers de la Peinture:

"...Une oeuvre superbe et d'une grande portée..."

In haar artikel wijst Durand op een begrijpelijke associatie met Cobra, maar ziet ze Vorsel toch meer verwant met Saura. Zij ging zelfs bij een bepaald schilderij terug op de Schreeuw van Edvard Munch om duidelijk te maken hoezeer ook Vorsels kunst *"...een schok teweegbrengt bij hen die het werk beschouwen, ten einde hen uit zichzelf te laten treden, te doen reageren, zodat zij zich hun menselijk lot bewust worden..."*

Hans Redeker nav tentoonstelling in De Librije, Zwolle - 1983

"...Het kan geen kwaad Vorsel bij het expressionisme in te delen (autonomie van een zo sterk mogelijk opgevoerd kleurgebruik, ritmische gestiek van de schilderende hand, deforming van de binnen de compositie opgenomen herkenbare gestalten), mits men daarbij niet voorbij gaat aan het feit, dat het hem, die uit de wereld van de literatuur kwam, om een volstrekt persoonlijke verovering van het picturale medium ging, zozeer dat hij pas achteraf verwonderd met de gesignaleerde verwantschappen werd geconfronteerd..."

Frans Duister in 1982

"...Zijn (Vorsels, IB) doeken zijn de som van picturale oplossingen van emotioneel gestelde problemen. Juist in de directe expressionistische discipline vindt hij de uitweg. Wie hem de laatste twee jaar mocht volgen, kan vaststellen dat hij via allerlei omtrekkende bewegingen en schilder-opvattingen meer en meer in de ban is gekomen van zijn zelf gevonden materiaal en zijn mogelijkheden..."

Hans Sizoo noemde Vorsel in 1983 een "expressief symbolist". Hij vervolgt: *"...In het laatste werk, waar de dramatiek een nog bredere bedding van poëzie, mijmering en vermoeden lijkt te zoeken, kiest het gevoel zich een nog ruimere omweg door het landschap van de fantasie...Het zal misschien, gezien zijn ruime geestelijke en culturele bagage, een omweg zijn waar hij langer dan op de vorige omwegen, toeven zal ..."*

Peter van Essen over zijn samenwerking in de jaren '90 - de geometrisch abstracte periode - met Olav Vorsel: *"...Men kan de schilderijen zien als zorgvuldig gecomponeerde poëzie, waarin met vele nuances van vormen en tinten een verhaal verteld wordt dat universeel is, maar ook persoonlijk..."*